

DISSERTATIO DE REGULARIUM

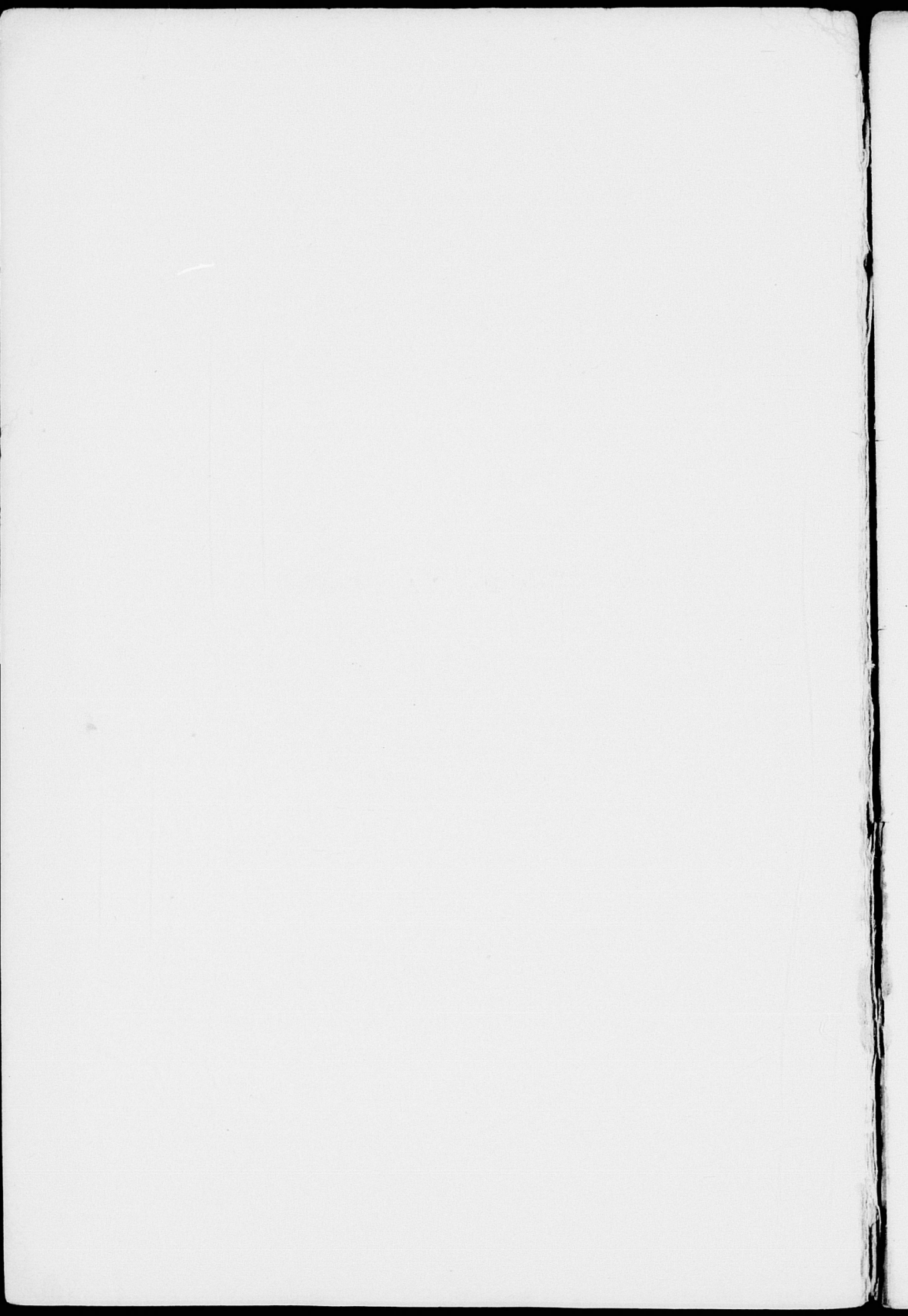
jure redeundi in loca,
e quibus vi et injustitia expulsi fuerunt.

OPERA

W. A. NOTERMANS,
DECANI WYCKENSIS.

RURAEMUNDÆ.

Typis J. J. ROMEN ET FIL.
Typogr. S. Pontificis et Episcopi.

Dissertatio de Jure Regulari.

Exemplare dono oblatum

Vak 41
179d

Dissertatio de

Regularium

*jure redeundi in loca,
e quibus vi et injustitia expulsi fuerunt.*

OPERA

W. A. Notermans,

DECANI WYCKENSIS.

BIBL. CONV.
O. F. M.
WIJCHENS

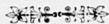
RURAEMUNDÆ.

Typis J. J. ROMEN ET FIL.
Typogr. S. Pontificis et Episcopi.

IMPRIMATUR.

RURAEMUNDAE, 1 Aprilis 1899.

DR. P. MANNENS,
Librorum Censor.

Præmonitum.

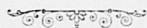
RELIGIOSOS ordines alumnorum, novitiorum et professorum, quum numero tum praestantia, magnopere nunc temporis crevisse, adeo ut nova monasteria fundare, novasque sibi aedes erigere necessitas quædam compellat, neminem latet. Quam ob causam haud semel quaestio movetur de eorum reditu in ea loca, e quibus vi ac oppressione per magnam Gallicanam Perturbationem deturbati sunt. Paucis itaque examinare atque dilucidare quaestionem quo nempe jure Regulares ad monasteria illa reverti queant, absre non erit omnino. Absit autem mens dirimendi rem tot difficultatibus intricatam; hoc unum hac nostra dissertatione prae oculis habuimus, hoc tantum speramus fore, ut nostro tentamine doctioribus ansa praebeatur ut in re praesentissimae gravitatis inquisitione scientifica demonstrent, quo jure religiosae familiae proprio Marte ad loca reverti possint, unde olim vi ac injustitia expulsae fuerint.

Hisce tamen declaramus nos ex animo paratos esse ad obediendum omnibus decisionibus S. Sedis, si forte quaedam exstarent vel in posterum darentur, sententiae nostrae contrariae.

VICI-TRAJECTI AD MOSAM
in festo Annuntiationis B. Mariae Virginis
1899.

Introductio.

SICUT in omni quaestione tractanda ita etiam in dissertatione nostra nodum disputationis clare et dilucide proponere summopere expedit. Hoc enim modo omnis lis, quae ad thesim nostram non pertinet, omnisque falsa circa finem nostrum opinio forsitan praeconcepta eliminatur, ut status quaestionis clare et pure concipiatur, semperque per totam expositionem prae oculis teneatur.

Porro non agitur de novis conventibus erigendis. Omnes enim canonistae, hodie saltem, concedunt sine licentia S. Sedis et Episcopi Ordinarii loci non posse erigi conventus novos. Faxit Deus ut crescant religiosi Ordines ad majorem Dei gloriam et Ecclesiae decus; salutemque animarum novis domibus erectis magis magisque promoveant. Ast, quum haec novarum domorum erectio non inconsiderate et facile neque in iis, quae exoptant, locis concedatur, non inutile erit, investigare circa jus quod ad antiquiora monasteria recuperanda Regularibus competit. Certum est, ubi ad licentiam

Episcopi loci illa S. Pontificis accedit, dubium non esse, quin valide et licite in antiquas sedes revertantur. Sed quaestio praecise movetur, num etiam inconsulto S. Pontifice et Episcopo Ordinario loci ad eas reverti queant; num illa restauratio antiqui monasterii, unde deturbati sint, sine juris canonici laesione, proprio Marte, ab ipsis ordinis regularis superioribus fieri valeat.

Quum autem pleraque monasteria aut plane diruta, aut sine ulla spe *restitutionis* alienata sint, quaestio haec intime connectitur cum ea quae agit de translatione domorum religiosarum. Etenim nisi Religiosis jus competat intra eandem civitatem vel eundem locum alio transferre monasterium, nullius prorsus emolumenti jus esset redeundi, quum, uti diximus, ad eadem monasteria, quae antiquitus possederunt, fere non pateat accessus.

Ut autem ordine procedamus prius statuendum nobis est 1° de jure redeundi ad easdem aedes, 2° de translatione conventus ad alium situm intra eandem civitatem vel eundem locum vi juris communis, 3° de translatione monasterii vi privilegiorum, 4° de decretis SS. Pontificum, quae speciatim ad casum nostrum spectant.

Monemus demum, nos hic non agere de conventibus Monialium instaurandis. Quum enim nec illae clausuram papalem sine licentia egredi possint, nec earum monasteria sine expresso indulto clausuram papalem accipiant, certum est requiri licentiam S. Sedis etiam ut monasteria antiqua instaurent. Multaeque hac de re prostant decisiones quas confer ANALECTA JURIS PONTIFICII III.

Caput I.

De jure revertendi ad easdem Aedes.

QUUM Religiosi, de quibus agitur, vi ac oppres-
sione injusta, e conventibus suis depulsi
sint, necessarium nobis erit paucis demonstrare Regu-
lares juribus suis non spoliari per injustam oppressionem.
Ceteroquin res jam per se satis clara est. Etenim
certum est principium juris: „Quae contra jus fiunt,
debent utique pro infectis haberi”. In dubium itaque
vocari nequit, nullam violentam conventuum suppressio-
nem a gubernio civili peractam, Religiosos unquam jure
in domos suas spoliare, vel ullo privilegio quod legitime
per domorum suarum acquisitionem possidebant. Nequit
enim furto jus veri et legitimi possessoris pessumdari,
et firma stat semper primaria juris regula, rem clamare
ad dominum et jus legitime acquisitum injustitia aliorum
non perire. Sic nec Episcopus jus redeundi in dioece-
sim suam injusta expulsionem amittit, neque hodieum
Religiosi a gubernio Germaniae anno 1872 expulsi jura

sua amiserunt. Statim enim ac pateat accessus, sine ulla formalitate a jure canonico requisita ad loca pristina reverti possunt.

Ratio est, quia Religiosi jura et privilegia sua tamquam *persona moralis* acquisiverunt. Jura enim et privilegia, ita bene Cl. Bouix, „Conceduntur quippe his membris (alicujus religiosae societatis) non tamquam privatis et individuis, sed quatenus aliquod morale corpus, collegium nempe, seu societatem conflantibus.” (De jure Regul. tom I. pars III, sect. II cap. I § II). Quamdiu itaque moralem personam constituunt, jura sua et privilegia jure retinent, nec iis vi et injustitia spoliantur. — Atqui Religiosi etiam durante dispersione moralem personam constituere non desinunt. Etenim non solum a votorum obligatione nequaquam solvuntur, sed insuper omnibus suis regulis, quantum rerum conditio permittat, adstricti manent. Ita expresse declaravit Pius VI in sua Brevi ad Brunensium Episcopum, III Calendas Aprilis 1791: „Nimis properasse te arbitramur ea declaratione quae monachos Carthusianos, tua in dioecesi, statim a propriis legibus statutisque liberos solutosque renuntiat, ut conditionem, statumque presbyterorum saecularium illico inire valeant. Generalis haec namque declaratio, quae inscia prorsus Apostolica Sede, tibi, Venerabilis Frater, opportuna malis visa est, nobis cum intempestiva, tum periculi plena videtur.” Quum itaque per ipsam dispersionem Religiosi nequaquam a propriis legibus statutisque liberi, solutique existant, consequens est eos, durante persecutione, moralem personam constituere, ejus membra iisdem regulis regantur.

Ceterum id quod astruimus luculentius ex observatione voti cum paupertatis, tum maxime obedientiae

claret. Nam dubium non est quin Religiosi dispersi res necessarias et utiles sibi comparare queant, eas sibi retinere, iisque, quantum necesse est, uti. Idque jure; quum in necessariis et utilibus, ubi non patet ad Praelatum accessus, sufficiat ejus voluntas praesumpta. Ast, neque minus certum est, Religioso nefas esse, res sibi comparare statui suo non congruas, expensa non necessaria facere, eaque possidere quae luxum potius quam spiritum paupertatis religiosae redolent; ad ea enim nequit legitime praesumi licentia superiorum, qui econtra praesumendi sunt se iis positive opponere. Ubi vero de Religiosis voto sollemni adstrictis agitur insuper notandum, eos omnia quae acquirunt, non sibi acquirere sed communitati. Voto enim sollemni incapax fit monachus ponendi ullum veri dominii actum; unde adagium: quidquid monachus acquirit monasterio acquirit. Quum itaque etiam durante dispersione voto suo non solvatur, violentia enim votum mutare nequit, patet eum etiam in illa conditione nonnisi ad ea quae temporum, locorumque necessitas postulat, jure praesumere posse licentiam Praelati, caeteris omnibus in suo rigore persistentibus. Religiosus ergo voto sollemni adstrictus non sibi sed monasterio acquirit, id est communitati; propterea communitas, persona moralis etiam durante persecutione et dispersione permanet, permanentque cum ea omnia jura legitime acquisita.

Eadem valet conclusio ex voto obedientiae deducta. Omnes enim sine ulla exceptione admittunt, Religiosos, licet dispersos, superioribus debitam obedientiam negare non posse. Quodvis mandatum eis a Praelatis impositum, obligat in conscientia. Nisi enim S. Sedes, ut eorum subsistentiae et necessitatibus subveniatur, eos

ad tempus locorum Ordinariis subjecerit, superiorumque in locum Episcopos substituerit, nescio quo jure quis se a Praelatorum mandatis obsequendis liberum pronuntiare queat. Manent itaque sub obedientia superiorum suorum. Verum ubi habetur obedientia, necesse est ut adsint subjecti et potestas quae eos gubernet. Atqui haec ad societatem religiosam seu personam moralem constituendam sufficiunt. Ergo Religiosi dispersi personam moralem, omnia jura et privilegia sua habentem, non obstante dispersione constituunt.

Semel autem ac conceditur, Religiosos dispersos personam moralem constituere, sponte sua consequitur jura et privilegia non iis tantum quos persecutio disjecit attribuenda esse, sed etiam in aliis qui illis se adjungunt continuari, quatenus nempe personam illam moralem continuant. Cum enim in dispersis maneat character personae moralis, patet et omnes qui se iis adjungunt membra fieri istius societatis, proindeque jura et privilegia hujus societatis adjungentibus communicari in iisque permanere.

Hinc : 1° ubi singularis domus totam congregationem constituit, permanent jura tantum in iis qui hujus domus dispersis se adjungunt : per eos enim continuatur persona moralis. Imo vero, ubi unus tantum superesset, societas cum omnibus suis juribus et privilegiis per hunc unum perpetuari potest. Cnfr. hac de re Cl. Bouix loco citato.

2° Ubi vero monasteria inter se ita conjunguntur ut unam vel varias provincias constituent sub uno Praelato sive Provinciali sive Generali, penes ipsos est, monasteria violenter vel injuste suppressa sine praevia ulla licentia reassumere ad eaque vel ipsos Religiosos dispersos, vel alios deputare. Quum enim alicubi novus

conventus alicujus ordinis erigitur, facultas et jus ibi habitandi non privatis personis conceditur, sed ordini et toti societati, quatenus tota congregatio vel tota haec provincia personam quamdam moralem constituit. Qua de causa Praelato semper liberum est, juxta constitutiones, Religiosos talis conventus remove, aliosque in eorum locum sufficere, monasterium enim ordinis est, seu *congregationi* vel *ordini* facultas monasterii erigendi data est. Hinc etiam jus conventualiter ibidem vivendi ordini seu provinciae competit et facta dispersione Religiosorum, jura et privilegia penes ordinem manent et statim ac tempestas est sedata, ordo qua talis ad pristinas sedes redire potest. Nam ut initio hujus capituli demonstravimus, jura et privilegia vi et injustitia aliorum, legitimis titularibus nequaquam auferuntur.

Ex dictis, claritatis causa, hanc nostram conclusionem repetimus. Ordinibus injuste e sedibus suis depulsis jus redeundi sine nova licentia S. Sedis et Ordinarii loci per se et in abstracto negari nequit. Quatenus vero Decreta pontificia huic reditui obstarent in casu Religiosorum impietate gallica saeculo praeterito suppressorum, postea perpendemus.

Caput II.

De monasterii translatione.

NICET Regularibus jus redeundi in civitates vel loca e quibus injuste ejecti sunt, negare nequeamus, alia tamen quaestio oritur ubi monasteria eorum penitus alienata sunt, nec ulla spes restitutionis affulget. Hoc enim in casu plerique ordines a gallica perturbatione oppressi plerumque versantur. Qua propter investigare statuimus num ordinibus regularibus jus transferendi sua monasteria absque licentia expressa S. Sedis et Ordinarii loci concessum sit. Quum enim eadem monasteria recuperare non possint, liquet eos de facto et in concreto redire haud posse sine praevisis solemnitatibus, nisi etiam jus transferendi alio conventus suos Regularibus datum sit. Ideo expendendum erit: 1° Quid hac in re valeant Religiosi ex jure communi, 2° Quid ex privilegiis sibi concessis.

§ 1.

De translatione monasterii ex jure communi.

Quod Regularibus, mendicantibus saltem, jure antiquo interdictum fuerit monasteriorum situm mutare, dubium esse nequit legentibus Constitutiones Bonifacii VIII, lib. 5 tit. 6 in 6. „de Praelatorum excessibus”; Clementis V „Cupientes,” de poenis, Clement. lib. 5. tit. 8. cap. 3; et Leonis XIII „Romanos Pontifices.”

Sic enim statuit Bonifacius VIII anno 1298: „Cum ex eo quod Praedicatores, Minores et Religiosi alii Mendicantes, in civitatibus, castris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos vel loca de novo suscipiunt seu olim suscepta dimittunt, se *ibidem* ad alia transferentes, diversa scandala quandoque proveniant, et frequentes clamores ad Sedem Apostolicam perferantur; nos super hoc providere volentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis vel aliqui de praedictis, quibuscumque super hoc privilegiis muniti existant (quae ipsis contra tenorem constitutionis nullatenus volumus suffragari) in aliqua civitate, castro, villa seu loco quocumque ad habitandum domos, vel loca quaecumque de novo recipere, seu *hactenus recepta mutare, vel ex venditionis, permutationis, donationis aut cujusvis alienationis titulo quocumque in alios transferre praesumant absque Sedis Apostolicae licentia speciali, plenam et expressam faciente de prohibitione hujusmodi mentionem, si secus egerint, irritum decernentes.*”

Quum autem sive ob ignorantiam hujus Decreti sive ob praesumptionem, observantia hujus decretalis jam paucis post annis negligeretur, Clemens V in Concilio

Viennensi illud confirmavit adjecta excommunicationis poena ipso facto a transgressoribus incurrenda. „Cupientes eos, quos ad observantiam jurium virtutum praemia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione poenarum quam adjiciendarum de novo formidine, a temerariis ausibus refrenare, transgressores constitutionis, quae Religiosis Mendicantibus domos ad habitandum vel loca quaecumque de novo recipere, recepta hucusque mutare, vel ea transferre in alios cujusvis alienationis titulo interdicat, illos etiam Religiosos, qui aliqua, ut audientes a decimarum ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre praesumunt, excommunicationis subjacere sententiae decernimus ipso facto.”

Quod jus antiquum, salva excommunicationis poena, a S. Pontifice Leone XIII pro Anglia in primo vigore videtur restitutum. Hac enim constitutione, qua mutua Episcopatus Regulariumque jura et privilegia quatenus praesens Ecclesiae status in regno Britannico secum fert, describuntur, S. Pontifex inter alia multa etiam inculcat canonum observantiam in novis erigendis conventibus. Dein ita prosequitur: „Fieri solet utique subtilior inquisitio, an duplex illa venia (nempe S. Sedis et loci Ordinarii) sit impetranda, si non prorsus novum opus regularis familia moliatur; sed ea quae sunt instituta velit in alios usus convertere. Verum, neque obscura neque anceps erit futura responsio, si varios, qui accidere possunt casus distinguamus. Initio quis serio dubitet, an ea quae pietatis religionisque causa instituta sunt, liceat in usus a religione et pietate alienos convertere? Restat itaque ut de tribus hisce dumtaxat quaeratur, utrum nempe liceat dimovere de loco instituta alioque

transferre: aut immutare in usum consentaneum, qualis esset si schola in ecclesiam, coenobium in collegium, in domum pupillis aegrotisque recipiendis, vel vicissim mutaretur; aut demum, priore usu retento, novam causam sive usum inducere. Jamvero quominus duo illa prima, privata ipsorum auctoritate, Religiosi sodales efficiant, obstat Decretum Bonifacii VIII, qui eos vetat „ad habitandum domos vel loca quaecumque de novo recipere seu hactenus recepta mutare.” Rursus qui fieri potest ex duobus illis alterutrum, nisi res incidat in fundationem novam „Monasteriorum, Collegiorum, domorum, conventuum et aliorum Regularium locorum hujusmodi?” Atqui id perfici prohibuit Urbanus VIII per constitutionem *Romanus Pontifex*, nisi „servata in omnibus et per omnia Sacrorum Canonum et Concilii Tridentini forma.” Sic unum superest de quo contendatur; num priore usu retento, nova causa vel usus adjici valeat. Tunc autem pressius rem urgere oportet et accurate dispicere, utrum ea inductio alterius usus ad interiorem administrationem, disciplinamque domesticam spectet, velut si tirocinium aut collegium studiorum causa junioribus sodalibus in coenobio constituatur: an fines interioris administrationis sit excessura, puta si inibi schola fiat aut collegium quod pateat etiam alienis. Plane si dictos fines excesserit, res redit ad alterutram illarum, quae a Bonifacio VIII et Urbano VIII fieri pro lubito, ceu diximus, prohibentur. Sin autem intra limites domesticae disciplinae mutatio contineatur, suo certe jure Regulares utentur; nisi forte leges fundationis obsistant. Ex quibus singillatim perpensis manifesto colligitur: Religiosis sodalibus non licere ea quae instituta sunt, in alios usus convertere absque expressa licentia Sedis

Apostolicae et Ordinarii loci, nisi agatur de conversione quae, salvis foundationis legibus, referatur duntaxat ad internum regimen et disciplinam regularem" 1). Clausulis vero in fine adjectis omnia privilegia quomodocumque data sint et firmata, expresse revocantur, ut haec sola Constitutio suum habeat valorem pro regno Anglico 2).

Ex hisce manifeste apparet, jure antiquo et communi illicitam esse monasteriorum translationem, certo Regularibus Mendicantibus, at etiam valde probabiliter ceteris omnibus, quatenus S. Pontifex, declarando canones antiquos, omnes omnino Regulares, cujuscumque sint congregationis vel societatis, comprehendat.

Diximus S. Pontificem hic *declarationem* antiquorum canonum proponere, quae *translationem illicitam* pronuntiat. Nam quod Leo XIII hic non novum jus introducit sed antiquum instaurat, patet ex toto contextu quum hujus loci tum totius Constitutionis. Quum enim post restauratam Hierarchiam in Anglia per se omnia juxta principia juris communis totius Ecclesiae regantur oporteret, totus in eo est S. Pontifex ut hoc jus explicet variisque casibus occurrentibus applicet. Ubi vero ob peculiare hujus regionis circumstantias, jus commune nonnisi difficulter applicari potest, expressa fit mentio hujus exceptionis, ita v. g. quod ii Religiosi qui animarum curae deputantur, quantum ad ipsosmet attinet, superioribus subjecti manent (l. c. p. 236—238), quod non solum Religiosi rectores missionum, sed etiam eorum

1) Acta Leonis XIII. 1880—1881 pag. 251—253.

2) Ibidem pag. 258—259.

vicarii alique Religiosi omnes qui apostolica munia obeunt, coetibus Cleri, qui *collationes* dicuntur, intervenire debent, l. c. p. 238—240.

At in loco de quo agitur, ne verbum quidem legitur, ex quo legitima foret conclusio, S. Pontificem hic novum quid statuere. Econtra, continuo in hac disputatione ad antiquas Ecclesiae leges appellat, sicut et fecit in paragrapho immediate praecedente qui agit de novorum conventuum erectione.

Jamvero, leges antiquas declarando, translationem illicitam esse pronuntiat nisi accedat duplex illa S. Sedis et Ordinarii loci venia.

Nam 1° quidem, decretale Bonifacii VIII quantum ad Angliam attinet, pleno suo vigore non esse destitutum omnino docent verba a Constitutione hac allata. Hoc autem decretali prohibentur Religiosi, quin „loca..... olim suscepta dimittant, se *ibidem* ad alia transferentes.” 2° Ex tribus casibus a S. Pontifice propositis, hoc unum, pro lubito et propria auctoritate facere possunt Regulares, quod scilicet „priore usu retento, inductio alterius usus *ad interiorem administrationem, disciplinamque domesticam spectet.*” Hinc, licet haec verba: „dimovere de loco instituta alioque transferre”, quae in hac Constitutione occurrunt, *per se* sumpta, translationem intra *eundem* locum expressis verbis non indicent, haec tamen interpretatio omnino admittenda videtur, cum ex communi acceptione canonistarum, qui omnes, dum hanc quaestionem movent, ea verba usurpant de translatione intra *eundem* locum, tum ex decretali Bonifacii VIII, tum etiam ex variis casibus occurrentibus qui a Leone XIII in hac sua Constitutione specificantur adeo ut nulla mutatio, propria auctoritate peracta, licita de-

claretur, nisi quae fit *priore usu retento, in internatantum administratione et disciplina.*

Translationem igitur monasterii, sine S. Sedis et Ordinarii loci approbatione, canonibus antiquis adversari merito concludimus.

§ 2.

De Translatione monasterii vi privilegiorum.

Alia autem est quaestio, utrum Religiosi, vi privilegiorum, translationem conventus proprio Marte peragere queant. Cui respondet Bouix: „communiter admittunt doctores, haud requiri licentiam Episcopi ob communicationem privilegiorum” (De Jure Regul. Tom. I, pars II. Sect. II, Cap. I § VII. 3). Eodem ferme modo Salmanticenses: „Asserendum est, inquit, quod licet ex jure antiquo..... non liceret Mendicantibus monasteria mutare sine Sedis Apostolicae licentia, nisi mutatio ad eremos facienda esset: at ex privilegio possunt Praelati Regulares transferre monasteria fundata in locis sterilibus, et inaquosis vel saluti, aut eorum observantiae minus idoneis et proportionatis, ad alia loca magis idonea cum suis redditibus, fructibus et proventionibus, et bona sua secum ferre, et vendere aedificia et solum praeter ecclesias. Ita concessit Benedictinis Vallis Olivetanis Pius II Bulla 6 apud Rodrig. in *Bullar.* Idem concessit Sixtus V, VII Calend. Decembris anno 1580 Abbati generali Congregationis S. Benedicti Regnor. Portugal. prout refert Hieronymus Rodrig. in *Compend. qu, regul. resol.* 55. Portel. in *dubiis Regular. verb. Monasteria,*

num. 7. Idem concessit Sixtus IV Minoribus in Bulla, *Regimini* apud Emmanuel Rodriguez in *Bullario*, Bulla 14 ejusdem § 35. Idem Sixtus IV concessit Praedicatoribus Bulla 14 et Alexander IV Bulla 7 ut Joannes a Cruce refert *de privil. lib. 2. cap. 9. dub. 1. concl. 2.*, et Minimis Julius II in Constitutione *Virtute* § 2 apud Peyr. *tom. I. privileg. Minimor. in Julio II num. 2.* et his privilegiis uti possunt, non solum praefatae religiones quibus concessa sunt, sed aliae quae cum ipsis habent communicationem privilegiorum” (Tract XVIII de privilegiis cap. III. punct. IV. § III. n° 141).

Operae pretium erit hac in re ipsa S.S. Pontificum verba allegare. Quod ad bullam Pii II spectat, nullam aliam invenire potuimus quam eam quae in Bullario Pii IX tom V. pag. 169—172 legitur, et monachis B. Mariae Montis Oliveti, Ordinis S. Benedicti data est. In hac autem bulla nihil hujusmodi dicitur quod volunt Salmanticenses, nisi forsan in illa includeretur privilegiorum communicatione quam iis Pius II § 12. p. 172 cum monachis congregationis S. Justinae Paduan. ejusdem Ordinis S. Benedicti concedit. Neque laudatam Alexandri IV concessionem Praedicatoribus factam, ullibi invenimus.

Ast in Bulla „*Regimini*” Sixti IV, ob amplissimas gratias et privilegia Fratribus Minoribus Conventualibus Ordinis S. Francisci die 31 Augusti 1474 data *Mare Magnum* nuncupata, Clementis IV bulla „*Virtute conspicuos*” integra invenitur 1).

Jamvero § 25 inter alia haec expresse statuit Cle-

1) Vide Bullarium Pii IX tom. V. pag. 217. § 2.

mens IV: „Universis autem Ecclesiarum Praelatis et aliis inhibemus, ne confessiones vestras vobis invitis audire..... sive de statutis vestri ordinis se aliquatenus intromittere, seu prohibere ne ad civitates vel villas, ubi religiose ac honeste morari possitis, a populis evocati audeatis accedere, ibique pro vestris usibus construere aedificia, ecclesias seu oratoria, aut in accedentes fratres seu construentes hujusmodi vel receptatores eorum excommunicationis sententias ferre praesumant.” Et § 27: „Ad hoc ut liceat fratribus vestri ordinis quum de prioribus locis suis ad alia loca se transferunt, tam aedificia seu omnem aedificiorum materiam locorum quae dimitunt (dedicatis ecclesiis duntaxat exceptis) quam libros, calices et paramenta secum ad alia loca transferre, et aedificia ipsa cum solo et aliis ad eadem loca pertinentibus, praeter ecclesias, per personas ad hoc a Sede Apostolica deputatas, vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quae dicti Fratres se transferunt aedificationem, seu alias in eorum utilitatem convertere, secundum quod eis melius videbitur expedire; quod ipsa pauciora et alia loca Fratrum ad nos et Apostolicam Sedem specialiter et immediate pertinere noscuntur. Et ne aliqui Archiepiscopi vel Episcopi, aut alii Ecclesiarum Praelati, seu quaevis alia persona ecclesiastica vel saecularis, praedicta loca seu bona occupare, accipere vel usurpare, aut quoquomodo sibi vendicare praesumant, absque dictae Sedis licentia speciali, districtius inhibemus.” Haec bulla a Clemente IV data erat 21 Julii 1265.

Sixtus IV praeterea in sua bulla „*Regimini*” §. 16 (l. c. p. 221) Praedicatoribus et Minoribus omnium respectivorum eorum privilegiorum communicationem amplissimam dedit.

Julius II vero per bullam „*Dudum ad Sacrum*” die 28 Julii 1506 datam, Minimis omnia privilegia quatuor ordinum Mendicantium communicavit § 14 (l. c. pag. 426.), § 20, insuper facultatem extruendi monasteria sine licentia Ordinarii expresse confirmat (l. c. p. 427). Inter translationem itaque et novarum domorum extruccionem omnino distinguit sicut et fecerat jam Clemens IV loco supracitato. Praeterea idem Julius II in bulla „*Virtute*” eodem die data, (§ 25. l. c. pag. 440) eisdem vocibus ad litteram fere exscriptis quas ex Clementis IV bulla citavimus, eadem privilegia Minimis concedit quae a Clemente IV Minoribus concessa erant. Hasce igitur facultates omnes ii ordines, qui cum supradictis privilegiorum communicationem habebant, jure possidebant.

Ast facultas extruendi ubique locorum monasteria sine Ordinarii loci licentia revocata erat a Concilio Tridentino Sess. 25. De Regul. et Monial. Cap. III. Quum autem non obstante Concilii Tridentini Decreto, Regulares privilegiis suis innixi, ubique monasteria sine licentia Episcopi loci construere pergerent, Urbanus VIII per Constitutionem „*Romanus Pontifex*” die 28 Augusti 1624 eorum privilegia hac in re penitus revocavit. „In virtute sanctae obedientiae et sub privationis activae et passivae necnon officiorum quorumcunque, ac inhabilitatis ad illa seu alia in futurum obtinendis ac etiam excommunicationis ipso facto incurrendis poenis interdicimus et prohibemus, ne licentiarum seu facultatum, per nos ut praefertur, revocatarum et annullatarum sive alio quovis praetextu vel causa, etiam quantumvis privilegiata, nova monasteria, collegia, domos, conventus et alia loca regularia hujusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac servata in omnibus et per omnia Sacrorum

Canonum et Concilii Tridentini..... forma, recipere, erigere, fundare, seu alias quomodolibet instituere, seu incepta finire et absolvere audeant seu praesumant.” (l. c. tom XIII pag. 200—201).

Verum quum aliud sit privilegium nova monasteria erigendi aliud vero transferendi ea quae jam canonice sunt erecta, multi canonistae hanc ultimam facultatem Regularibus Constitutione Urbani VIII non fuisse ablatam asserebant, asseruntque, aliis, olim saltem, contradicentibus.

In confirmationem prioris sententiae varias S. Congregationis Episcoporum et Regularium decisiones allegant Ferraris: Prompta Bibliotheca v. conventus n° 11. 12. Schmalzgruber: pars. III. tit. 36. n° 41 quos nostro saeculo sequuntur cl. Bouix: De Jure Regul. t. I. p. II. sect. II. Cap. I § VII; Craisson: Manuale totius juris canonici t. II. n° 2581 seqq; Grandclaude: Jus can. l. III. Decret p. IV. tit. 36 III; Aichner: Comp. Juris Eccles. § 136. 2. a.)

Decisiones vero quae in favorem prioris illius sententiae citantur, hae sunt: in una Carmelitarum Excalceatorum 4 Aug. 1625; in una Capuccinorum 13 Sept. 1641; decisio in causa Patrum Minorum et Capuccinorum civitatis Corleonis dioecesis Montis Regalis 9 Maii 1642; in Gerundensi 19 Sept. 1687; una Agrigentina 28 Mart. 1697; in Majoricen. 5 April. 1754, ad II dub; in una Hieracensi 6 Dec. 1760.

At vero, nullus dubitat, quin Religiosi privilegia sua, suamque exemptionem retineant, ubi monasterium de approbatione S. Sedis et de licentia Ordinarii loci transferatur. Casus iste omnino est extra thesin a nobis agitatum, quae tantum inquit, num *inconsulta S. Sede*

et absque licentia Ordinarii loci Religiosis domum suam alibi in eodem loco transferre liceat.

Ad probandum, illud Religiosis licere, uti supralaudati Auctores contendunt, allegare non possunt decisionem Hieracensem 6 Dec. 1760, quum hoc in casu cum Ordinarii licentia tum expressa S. Sedis approbatio non defuerint uti exponit Pallottini: *Collectio Conclusionum S. Concilii Trid. ad v. Monasteria Monialium* § II n° 57. 58. „Ob terraemotum.... diei 6 Decembris 1743 praedicti monasterii (S. Mariae de Valle Viridi in oppido Castri Veteris) aedes deseruerunt Moniales, animo tamen, ut sollemni protestatione declararunt, perseverandi in eadem regula et instituto ac retinendi antiqua privilegia et exemptiones, non obstante mutatione situs facta ex necessitate, ne opprimerentur imminenti totius monasterii ruina. Post domum conductitiam et conventum Dominicanorum, tandem translatae fuerunt in palatium Familiae Oppedissanae, illis a *Vicario Apostolico* designatum pro interina clausura, *idque probavit S. Congregatio Epp. et Reg.* et injunxit Vicario Apostolico, ut statueret perpetuam clausuram monasterii in eodem palatio. Hinc excitata est controversia circa exemptionem et antiqui monasterii privilegia novae clausurae tribuenda. Dum enim Moniales contendebant, vigore translationis monasterii formalis seu Communitatis Religiosae in novam clausuram, in eandem translata fuisse jura quoque et qualitates omnes prioris monasterii; Episcopus contra negabat ipsas exemptiones, adeoque nulla exemptio transferri potuit in novam clausuram; immo nec translatio in casu verificari poterat quia nondum legitima auctoritate constituta fuerat clausura in Palatio Oppedissano.

Proposito vero dubio: — I. An exemptiones, quae

competebant monasterio diruto Vallis Viridis Castri Veteris ad formam resolutionum S. Congregationis 1579, 1581 et 1682, competant eidem monasterio noviter constructo in eadem civitate Castri Veteris? — S. Congregatio responsum tulit: — „ad primum, Affirmative; et pro exequutione ad Em. Praefectum ad mentem.”

Neque ad propositionem illam probandam, Religiosis nempe fas esse propria auctoritate monasterium transferre, ceterae decisiones allatae valent. Etenim Constitutiones et Decreta Apostolica, super novorum conventuum erectione edita, non solum S. Sedis et Ordinarii licentiam requirunt, verum etiam statuunt „locorum Ordinarios non posse licentiam ad novos conventus cujuscumque Mendicantium Ordinis in civitatibus et locis eorum ordinariae jurisdictioni subjectis erigendos impertiri, nisi vocatis et auditis aliorum in eisdem civitatibus et locis existentium conventuum prioribus seu procuratoribus et aliis interesse habentibus. Ita Clemens VIII 23 Julii 1603. Gregorius XV insuper mandavit ne infra certam quamdam distantiam aliorum conventuum Mendicantium existentium novae aedes religiosae extruantur. Quapropter in transferendis monasteriis haud semel alii Religiosi hisce privilegiis innixi translationi sese opposuerunt. Cum autem S. Congregatio Episcoporum et Regularium in tali lite, *a solis regularibus ordinibus mota*, Constitutiones Apostolicas super novorum conventuum erectione in translatione monasterii locum non habere decernit, nemo non videt, hac declaratione nihil omnino decisum fuisse aut permissum quod licentiam S. Sedis et Ordinarii loci non esse expetendam insinuat. Porro ad hoc genus decisionum pertinet ea quae 9 Maii 1642 edita est a S. Congregatione

Episcoporum et Regularium. Causa haec, ut refert Ferraris l. c. n° 12, vertebatur inter Patres Minores de Observantia et Patres Capuccinos Corleonis Dioecesis Montis Regalis.

„Sacra Congregatio..... ad relationem Emin. Caesarini utraque parte informante, iterum negotio mature discusso, censuit Constitutiones et Decreta Apostolica super novorum conventuum erectione edita, etiam in qua parte disponunt de distantia servanda inter conventus jam erectos et erigendos non habere locum, cum mutatur situs conventuum jam erectorum in eodem loco, ac proinde standum esse in decisis praemissis, caeterisque contrariis non obstantibus. Romae 9 Maii 1642.”

Ex hac autem declaratione nihil aliud inferri potest quam quod infert Cl. Monacelli, ex quo ceteri fere omnes eam habent: Regulares scilicet non posse se opponere translationi, Decretis et Constitutionibus innixos, quae pro novis conventibus erigendis lata sunt. „Sic tenendum arbitror quod quando nova fabrica non extolatur ad aemulationem aut inde notabile praejudicium luminibus vicinae non inferat vel servitutem intolerabilem prospectus non inducet aut imponat, Regulares praeëxistentes non possint se opponere translationi, quamvis distantia a privilegiis requisita non servetur et hoc probant Decreta supra relata in Montis Regalis et in Agri-gentina quibus contrarium non est aliud emanatum.” (tom I. tit. 6 formular. 19. n° 10.)

Et sane. Ut ex sola Decreti inspectione jam elucet, soli Regulares se huic translationi opposuerant, et quum decisa erat, translationem fieri posse, iterum reclamaverunt objicientes *Cannarum* privilegium. Unde „iterum negotio mature discusso” Sacra Congregatio censuit neque illud privilegium translationi obstare.

Item *decisio in Ger. 19 Sept. 1687* lata est „in causa et causis vertentibus inter Fratres Carmelitas Calceatos civitatis Ger. ex una et Patres Societatis Jesu et Carmelitas Excalceatos ejusdem civitatis, et lites consortes, partibus ex altera, de et super translatione, fundatione et constructione ecclesiae et conventus dictorum Fratrum Carmelitarum Calceatorum in domibus de Abrich per ipsos inhabitatis.” (Ferraris l. c. n° 11.)

Idem dicendum de causa *Agrigentina 28 Martii 1697*, quae inter solos Patres Capuccinos et Patres Minores de Observantia reformatos agebatur. (Ferraris l. c. n° 12 et Monacelli l. c. n° 7.)

Quod attinet ad decisiones *4 Augusti 1625 et 13 Sept. 1641*, ex Monacelli bene probare possumus, eas ad rem nostram non pertinere. Etenim in opere suo „Formulare legale” pars I. tit. 6. formula 19, n° 4 haec scribit: „Non sunt servandae praedictae Constitutiones in translatione conventus, qui fit in alio situ ejusdem loci vel ob periculum ruinae fabricae conventus antiqui, vel insalubritatem aëris, vel aliud grave incommodum; quia haec non dicitur nova fundatio, et *oppositiones aliorum Regularium* obstare non valent; sic respondet Sac. Congregatio Epp. et Regul. in *una Carmelitarum Excalceatorum, 4 Augusti 1625, in una Capucc. 13 Sept. 1641*” etc. Ipse Monacelli hasce decisiones omnino limitat ad casum quo *Regulares* se translationi opponunt. Et quum ex loco statim adducendo clare patet, eum dicta haec nequaquam ad casum extendere, quo Episcopus loci se translationi opponit, decisiones istae nihil aliud enuntiant quam quod in translatione monasterii „*oppositiones aliorum Regularium* obstare non valent”; de Episcopi loci oppositione silent.

Restat itaque sola causa *in Majoricen. 5 Aprilis 1754*, de qua praeter nudam citationem, nihil invenire potuimus.

Parcat autem nobis benevolus lector, quod non nimiam fiduciam huic citationi adhibeamus. Jam enim omnes ceteras decisiones, quae citari solent, ad rem non pertinere clare demonstravimus; alias autem statim adducemus quae prorsus contrarium edicunt.

Non diffitemur verba decisionum illarum de quibus supra egimus si premuntur, ansam dare posse doctrinae a Ferraris, Bouix aliisque propugnatae. Generalia enim esse ac etiam in nostro casu valere videntur, cum dicant „Constitutiones et Decreta Apostolica super novorum conventuum erectione edita, etiam in qua parte disponunt de distantia servanda inter conventus jam erectos et erigendos non habere locum.” Sed praeterquam quod verba decisionum explicanda sunt ex causa quae movetur, ab ipsamet S. Congregatione alia Decreta emanarunt quibus verba supra citata ad casum propositum tantum limitanda esse clare demonstratur. In omnibus enim illis dubiis a solis Regularibus lis movetur et oppositio oritur, ab Ordinariis locorum nullomodo. Unde quatenus decisionibus S. Congregationis dimicatur *vae maxime et solae attendendae sunt, quae, EPISCOPIS se translationi opposentibus*, a S. Congregatione emanarunt. Jam vero istae, doctrinae, quam admittendam non esse ducimus, omnino adversantur.

Huc spectat decisio a Monacelli allata l. c. n. 6 et 10: „In alia vero *Panormitana* inter Patres Olevitanos et Carmelitas Calceatos, in qua opponebatur distantia novae fabricae conventus transferendi..... sub die 1 Junii 1696 respondit (S. Congregatio Epp. et Regul.): non esse

locum translationi." — Olevitani vero qui translationem postulabant succubuerunt „non quia unice eis obstaret distantia opposita a Carmelitanis, sed *praecipue quia Ordinarius assensum translationi non dederat*: ut patet ex integro rescripto in voto dictae causae extenso tenoris sequentis: „Non esse locum translationi, et rescribendum *Archiepiscopo juxta mentem; et mens est quod exquiratur praecisa mens et voluntas Archiepiscopi.*”

Hic autem satis mirare non possumus modum agendi Ferraris et Bouix qui ex ipso Monacelli varias decisiones exscribentes, *hanc* silentio premunt, ipsumque Monacelli patronum faciunt opinionis quam non esse suam ipse aperte testatur. Perperam igitur a Cl. Bouix *omnibus* Constitutionibus super novorum conventuum erectione datis haec verba Monacelli applicantur: „non sunt servandae praedictae Constitutiones Apostolicae in translatione conventus, qui fit in alio situ ejusdem loci.” (l. c. Sect. II. Cap. I. § VII). Ne enim adeo aperte sibimet contradixisse Monacelli gratis asseratur, verba haec ad eas tantum Constitutiones restringenda sunt, quae statuunt in erectione novorum conventuum audiendos esse alios Regulares certamque distantiam servandam.

Huc etiam pertinet rescriptum S. Congregationis Epp. et Regul. quod refert Cl. Bouix (l. c. p. III. Sect. II. Cap. II. § III. prop. IV). Ypris enim civitate Brugensis dioecesis in Belgio olim Carmelitarum Virginum monasterium existebat quod gallica perturbatione iis ereptum atque deletum est. Anno 1834, quum de restaurando earum conventu in eadem civitate ageretur, Pater Constantinus a S. Maria, Carmelitarum Praepositus, ad S. Sedem recurrit et „humiliter petiit, quod Sanctitas Vestra declarare dignetur hoc suo proposito agi de monasterio

restituendo, quod nullo jure vis praepotens deleverat; ne in hac reaedificatione religiosae domus stricte exigantur quae pro novis foundationibus Sacra Congregatio super negotiis E.E. et R.R. praeposita die 17 Maii 1603 et die 10 Aprilis 1614 decrevit."

„Ex audientia Sanctissimi, habita ab infra scripto Secretario Congregationis Epp. et Regul. sub die 8 Augusti 1834, Sanctitas Sua attenta relatione Patris Praepositi Generalis Ordinis, benigne annuit; et propterea mandavit *committi Episcopo Brugensi* ut, veris existentibus narratis, de intelligentia Patris Vicarii Generalis Carmelitarum Excalceatorum, ad monasterii restitutionem praefati Ordinis in civitate Ypris *pro suo arbitrio et conscientia deveniat*," etc.

Quum itaque Sacra Congregatio, ex audientia S. Pontificis, omnia in hac ipsamet restitutione monasterii *Episcopo* committat, ut *ipse pro arbitrio et conscientia* ad eam deveniat, nescio quo jure quis contendat, Religiosos proprio Marte hujusmodi repristinationes et restitutiones peragere posse. Certe, Decreta illa 7 Maii 1603 et 10 Aprilis 1614 a quibus solutum esse cupit orator, non sunt ea quae in erigendis conventibus licentiam Ordinarii loci exigunt, vel saltem hac in re rescriptum nullam veniam concedit.

Adde quod Cl. Bouix narrat l. c. pars II sect. II cap. I § V, in fine. „Nuper etiam pronuntiatam esse nullitatem quoad erectionem cujusdam conventus monialium Carmelitarum de sola Ordinarii licentia in civitate Rietensi erecti, seu *potius post violentam expulsionem reassumpti*, ad me perlatum est." Itaque nulla est reassumptio ubi non intercesserit S. Sedis licentia. Quum autem hodie nullus fere canonista serio contendat, licen-

tiam S. Sedis ad novos conventus erigendos extra Italiam non requiri, factum hoc a Cl. Auctore citatum ut hujusmodi licentiae necessitatem pro Italia probet, aequè bene in nostro casu militat. Agitur enim de monasterii post violentam expulsionem *reassumptione* et, ut ex ipso narrandi modo conjicitur, diuturnum tempus inter expulsionem et restitutionem effluxisse videtur: dicit enim „quoad *erectionem* cujusdam conventus in civitate Rietensi erecti seu potius reassumpti.”

Ex omnibus his allatis sic ratiocinamur. In legibus ecclesiasticis et SS. Pontificum Constitutionibus explicandis et applicandis nulla securior et certior indicari potest regula quam praxis earum Congregationum quas summa hac in re tribunalia ipsi Pontifices instituerunt. Saepe quoque sola earum praxis jam certam regulam constituit ubi nulla lex positiva habetur, ut est v. g. in quaestione de approbatione confessarii iis in congregationibus, quae, licet non sint regulares strictè dictae, exemptionis tamen privilegio donatae sunt.

Jam age. Inde a Constitutione Bonifacii VIII edita, variae emanarunt decisiones quae de monasteriorum translatione agunt. Ubi deceptatio inter solos Regulares, privilegia sua objicientes, habetur, non obstare Constitutiones Apostolicas, iteratim decrevit S. Congregatio, casu forsàn excepto ubi monasterio jam canonice existenti alterius translatio manifestum inferret detrimentum notabile.

Ubi vero obsistant Episcopi locorum Ordinarii S. Congregatio ad canonicam translati monasterii erectionem, praevidiam eorum licentiam requirit una cum venia S. Sedis quod luculenter ex citatis decretis patet.

Nuperrime autem S. Pontifex Leo XIII in Consti-

tutione „Romanos Pontifices” eam S. Sedis et Ordinarii loci licentiam ad translationem canonicam absolute exigit, *idque Constitutioni Urbani VIII innixus*: „Rursus qui fieri potest ex duobus illis alterutrum, *nisi res incidat in foundationem novam*” Monasteriorum, Collegiorum, domorum, conventuum et aliorum Regularium locorum hujusmodi.” Atqui id perfici prohibuit Urbanus VIII per Constitutionem „Romanus Pontifex”, nisi „servata in omnibus et per omnia Sacrorum Canonum et Concilii Tridentini forma.” 1)

Adde quod notant „Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide n° 422: „Quae hac Constitutione praescribuntur ad plures alias Missiones Apostolica Auctoritate extensa sunt.” Hinc in promptu videtur conclusio: Urbanus VIII sub *novorum conventuum erectione* etiam *translationem* eorum comprehendisse, eamque Constitutione sua „Romanus Pontifex” illicitam declarasse, nisi S. Sedis et Ordinarii loci venia obtenta. Legem enim Bonifacii VIII ita explicandam esse docent et praxis Congregationis Epp. et Reg. et Constitutio Leonis XIII, quibus nulla certior regula in SS. Pontificum legibus interpretandis datur.

Quapropter, licet olim communis fere evaserit sententia, Regularibus translationem monasteriorum propria auctoritate perficere licitum esse, ob allata argumenta opinionem illam non esse tutam arbitramur, atque antiqua Religiosorum privilegia hac in re jam dudum Constitutione Urbani VIII fuisse revocata.

(1) Cnfr. supra totum contextum pag. 16.

Caput III.

De Religiosis Gallica Perturbatione ejectis.

RANSLATIONEM itaque monasterii propria auctoritate facere non licet, ut in praecedenti capite vidimus. Semper enim S. Congregatio Epp. et Regul. veniam S. Sedis, locorumque Ordinariorum requirit. Unde ex hoc jam capite oppugnanda videtur sententia Cl. Bouix quae asserit, Regulares, etiam quorum monasteria a S. Pontifice fuerunt alienata, ad pristinas civitates posse reverti, sibiue domum quamcumque in monasterium acquirere absque licentia S. Sedis et Episcopi loci. Decisiones enim quae in favorem hujus sententiae citantur, intentum nullatenus probant; et si quidquam probarent in favorem translationis propria auctoritate peractae, adhuc dubium moveri posset, num *in casu* quid valeant, quum in iis sermo sit de conventibus jam existentibus transferendis, in nostro autem

casu monasteria non amplius adesse supponantur. Sed huic quaestioni immorari nolumus, ut ad alia prope-remus.

Initio diximus: Ordinibus injuste e sedibus suis depulsis jus redeundi sine nova licentia S. Sedis et Ordinarii loci per se et in abstracto negari nequit. Lubet autem paucis inquirere, quatenus jus illud *Religiosis* Gallica Republica initio hujus saeculi ejectis competat; num et ipsis jus strictum redeundi in pristina loca perduret, ita ut si eadem antiqua monasteria, quibus antea gaudebant, ipsis restituerentur, Religiosi continuo sine ulla nova licentia ea ad habitandum suscipere possint.

Et hic primo quidem notandum est, S. Sedem in hujusmodi repristinationibus et restitutionibus conventuum non semper requirere ut omnia prorsus juris praescripta serventur. Hoc enim luculenter patet ex citato Decreto pro monialibus Carmelitanis in civitate Yprensi. Dispensat enim S. Sedes a quibusdam formalitatibus in erigendis novis conventibus praescriptis, quas Religiosos aliorum conventuum spectasse omnino probabile est.

Atvero alia est quaestio quae agit de *jure stricto*, ita ut nulla S. Sedis et Ordinarii loci venia requireretur, et, data occasione, Regulares propria auctoritate antiquas sedes recuperare possent. *Hoc autem jus strictum negandum videtur, quod Regulares a Republica Gallica saeculo praeterito ejectos attinet.* Varia enim exstant documenta et argumenta quibus haec nostra sententia roboratur et probatur.

Jam primis annis quum S. Pontifex Pius VII omnem operam restaurandis congregationibus regularibus daret, Religiosos hac in re propria auctoritate agere non posse,

satis clare innuit. Ita jam in Brevi data die 13 Augusti 1816 ad Cardinalem Zondadari pro reintegratione domorum religiosarum Regularium utriusque sexus, in universo Hetruriae regno, Episcopis veniam concedit erigendi et restituendi 120 tantum conventus virorum et monialium; et in illa quam dedit Archiepiscopo Philippo in ducatu Lucae die 5 Januarii 1818 non nisi sex monasteria religiosorum et septem monialium restitui permittit, praeter Mendicantium coenobia vel jam constituta vel in domibus quae ad id opportune haberi poterunt constituenda.

Quae autem in *restitutione conventus Cisterciensium in territorio Darfeld*, dioeceseos Monasterii, decrevit idem Pontifex, rem nostram mirum in modum illustrant. Pars enim Religiosorum monasterii Darfeldensis, ceteris in aliis conventibus se recipientibus, in antiquam sedem reversa est, unumque e suis, nomine Petrum Klausener, in Priorem elegerant. Interim a S. Pontifice humiliter petierunt confirmationem canonicam conventus restituti, abrogationem tituli abbatialis, reformationem juxta constitutiones abbatis de Rancé et immediatam communionem cum Superiore Generali Romae degente. Huic autem petitioni S. Pontifex benigne annuit et Brevi, 26 Febr. 1819 Vicario Capitulari dioeceseos Monasterii data, huic potestatem erigendi dictum monasterium hisce verbis tribuit:..... „discretioni tuae per praesentes committimus et mandamus, ut veris existentibus praenarratis, et *postquam tibi constiterit de stabili et perpetua favore eorumdem monachorum adsignatione et effectiva traditione monasterii cum sua ecclesia ac dotatione*,..... *monasterium* in territorio Darfeld sub titulo prioratus,..... sub regula sancti Benedicti et juxta reformationem prae-

fatam etiam *cum facultate hodierno Superiori dicti monasterii duodecim novitios sive clericos, sive laicos*, dummodo nihil obstet ex parte gubernii quoad eorum personas, *recipiendi primum ad habitum et dein ad solemnem professionem*, auctoritate Nostra Apostolica... *erigas, approbes, constituas atque confirmes; et ne religiosa familia interim sine regimine convocetur et existat, in Priorem VICARIUM dictum Petrum Klausener dicta Auctoritate Nostra eligas atque constituas*, et in tali munere constitutum recognoscendum esse jubeas, donec *Prior* juxta regulas dicti ordinis et reformationis per secreta suffragia infra annum a praesentium executione eligatur" etc. (Bull. Rom. contin. tom. 15 p. 181.)

Religiosi cistercienses antiquum conventum recuperaverant, ibique in priorem elegerant dictum patrem Petrum Klausener. Attamen Vicarius-Capitularis Apostolica Auctoritate dictum monasterium canonicè erigit, idque nonnisi ea saltem conditione quod sufficienti dotatione fruatur; electionem vero dicti patris Klausener non simpliciter confirmat, ut fieri debuit casu, quo electio canonica fuisset, sed eum speciali facultate Apostolica *Priorem-vicarium* constituit, donec Religiosi, canonicè jam constituti per hanc Brevem, aliquem Priorem sibi eligant: „ne religiosa familia interim sine regimine convocetur et existat." Praeterea ipsi specialis facultas conceditur admittendi novitios ad habitum et professionem solemnem. Quae omnia clare indicant S. Sedem canonicam non agnovisse hanc restitutionem nisi post harum litterarum executionem: aliis verbis canonicam tunc tantum fuisse restitutionem quum S. Sedis approbatio intervenerit una cum venia Ordinarii loci: Vicario-Capitulari enim omnia exequenda committuntur.

Idem elucet ex *causa Monialium S. Clarae in civitate Veronensi*. Moniales enim S. Clarae dictae civitatis, quae per Revolutionem Gallicam dispersae erant, Ecclesiae pace restituta, se rursus in communitatem constituerunt, imo antiquum monasterium multis sump-
tibus recuperaverunt, multasque virgines admiserunt ad vota solemnia, quae ante dispersionem profitebantur. Anno autem 1843 auctoritas civilis hoc verum S. Clarae monasterium agnovit, quapropter Episcopus solenni pompa se ad earum conventum contulit et uni et triginta Monialibus votorum renovationem permisit, quatuor autem novitiarum vota suscepit, clausuram vero strictam Urbani IV observandam indixit.

Ast quum Moniales a S. Sede horum omnium approbationem expostularent, causa in S. Congregatione Epp. et Reg. mature discussa, hanc restitutionem invalidam esse, decretum est, votaue emissa esse tantum simplicia, *quia deerat Auctoritas Apostolica*. Pro gratia autem et ne magna ob populi existimationem orirentur incommoda, approbatio iis est concessa, vota autem coram Episcopo vel ejus delegato cum duobus testibus rursus emitte debebant, ut revera solemnia essent. Cnfr. hunc casum in extenso in *Analectis Juris Pontificii tom. III. col. 213—217*.

Adde *causam Rietensem* supra ex Cl. Bouix citatam pag. 31.

Ratio hujus agendi modi S. Congregationis quaerenda est *in ipsa natura gratiae quae per monasterii erectionem ordini cuidam conceditur*. Etenim gratia haec non est tantum personalis quatenus membris alicujus societatis datur, sed etiam *determinato aedificio adhaeret*, quatenus scilicet non datur nisi societati prout hanc

domum incolant. Hoc omnino consequitur ex iis quae de translatione monasterii disseruimus. Quum enim non liceat monasterium propria auctoritate transferre, clarum est privilegia et jura aedificio cuidam determinato annexa esse, nec alteri habitationi communicari nisi per S. Sedem et licentiam Ordinarii loci. Jam vero in casu nostro S. Pontifex Pius VII pro suprema sua auctoritate et ad pacem Ecclesiae restituendam, omnia bona ecclesiastica, a gubernio civili injuste occupata, in pacifica possessione emptorum et acquisitorum remanere permisit. Loca itaque ecclesiastica plurima, monasteria aliaque hujusmodi aedificia in laicorum manus devenerunt, et saecularisata sunt. Hinc cum gratia erigendi conventus, uti dictum est, partim societati concedatur, partim materiali aedificio adhaereat, pereunte parte reali et materiali etiam ipsa gratia pereat necesse est. Eodem etiam modo argumentatus est consultor S. Congregationis Epp. et Regul. in causa Monialium S. Clarae supra citata, et causam vicit ut videre est in *Analectis Juris Pontificii* loco citato.

Religiosi itaque post perturbationem gallicam ad suas sedes revertentes, nullum *jus strictum* habebant, quo *propria auctoritate* in conventibus suis se *canonice* constituerent et nonnisi S. Sedis licentia canonicam monasteriorum erectionem adepti sunt.

Non autem negamus certum quoddam genus juris latissimo sensu sumpti iis adscribendum esse, quod nempe nihil aliud est quam *aequitas* qua scilicet S. Pontificem pro suo erga Ecclesiam amore et in ordines, de Republica Christiana bene meritos, propensione, valde decuit pro viribus restituere ea quae necessitate compulsus iis, jure utique suo, auferre debuerat. Durum enim

admodum esset, iis qui vi ac injustitia a civili potestate jure suo deturbati sunt, et quorum bona propter pacem Ecclesiae conciliandam a S. Sede alienata erant, nec reverti in pristinas civitates permittere. Quinimo ad accelerandam felicem eorum restaurationem S. Pontifex specialem quamdam Congregationem Cardinalium continuo instituit, et Episcopi pro viribus laborarunt ut S. Pontificis votis obsequerentur et antiqua monasteria restaurarent. Hoc enim ipsum Ecclesiae bonum, quod religiosis ordinibus quam maxime promovetur, expostulabat. Attamen ipsa illa restauratio et conventuum restitutio nonnisi mediantibus S. Sede et Episcopis locorum Ordinariis fieri potuit et revera perfecta est. Cum autem omnes religiosae congregationes in eodem fere luctuoso statu tunc temporis versarentur, mirum non est, S. Sedem ab omnibus aliis formalitatibus dispensasse, maxime ab audiendis aliorum conventuum Prioribus. Hoc enim et ipsa aequitas exigere videbatur. Numquid autem ex eo quod tum temporis ipsa aequitas, bonumque Ecclesiae monasteriorum restitutionem requirebant, concludere fas est, Episcopos neque nunc temporis repristinationibus hujusmodi posse et, justis de causis, debere se opponere?

Post saeculum elapsum inde a calamitosa ista perturbatione gallica, rationem aequitatis non ita urgere arbitramur. Multa enim annorum decursu adeo sunt mutata, multaque nova instituta ubique fere introducta praesentibus necessitatibus adaptata, ut quae aequitas concederet, bonum populi christiani forsitan adversetur. Hinc Episcoporum erit judicare, quid in singulo casu verum bonum concrediti sibi gregis requirat. Quapropter ante cetera omnia expetendus erit Ordinarii loci consensus, nisi Religiosi ad S. Sedem directe recurrere velint.

Attamen causam suam non facile vincent, ut nobis saltem videtur, nisi casu quo demonstrare possent, Episcopum loci Ordinarium irrationabiliter se restitutioni opponere; quod rarissime continget.

* * *

Ex omnibus quae vidimus haec conclusio nobis deducenda videtur: Regularibus qui, doctrinae cl. Bouix et Craisson innixi, sine licentia Episcopi loci et S. Sedis, repristinationes monasteriorum suorum propria auctoritate perficere auderent, valde timendum esse, ne S. Sedes de illa erectione nullitatis sententiam ferat.

Attamen, quum omnes ordines regulares nihil adeo cordi habeant, quam ut reverentiam, debitamque observantiam erga S. Sedem, locorumque Ordinarios manifestent, firmiter nobis persuasum est, nihil hujusmodi umquam locum habiturum esse.

